

**Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ Υ.ΥΠ.ΜΕ ΓΙΑ ΤΙΣ
Α.Χ.Π. ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 88 ΠΑΡ.6 ΤΟΥ Ν. 4412/2016**

Ι. ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΡ/ΝΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΣΥΓΚ. ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΜΕ ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ

ΑΡΧΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ: Η πρόβλεψη της παρ. 88.6

«Στις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών, παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, μπορεί να εκδίδονται εγκύκλιοι του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων για την εξειδίκευση των όρων χαρακτηρισμού μίας οικονομικής προσφοράς ως ασυνήθιστα χαμηλής ανά κατηγορία έργου και μελέτης και ανά εκτιμώμενη αξία σύμβασης και για την εκτίμηση των παρεχόμενων κατά τα ανωτέρω εξηγήσεων. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποκλίνει από τα οριζόμενα στις ανωτέρω εγκυκλίους, έπειτα από σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου»

Επισημάνσεις

- Αναφορά σε ΕΓΚΥΚΛΙΟ: χαμηλής κανονιστικής ισχύος (ερμηνευτική) – δεσμεύει υποχρεωτικά μόνο τους διοικητικά υφισταμένους του υπογράφοντα
- Στο άρθρο 88 δεν γίνεται καμία διάκριση σε συμβάσεις άνω και κάτω των ορίων, συνεπώς, η διαχείριση των ΑΧΠ άνω και κάτω του ορίου υπόκειται στις διατάξεις αυτού.

Δέσμιες αρμοδιότητες Αναθέτουσας Αρχής (όπως προκύπτουν από το άρθρο 88)

- Να εξετάσει και να εντοπίσει ποιες προσφορές «φαίνονται» ΑΧΠ.
- Να ζητήσει εξηγήσεις για την τιμή ή το κόστος που προτείνεται στην προσφορά.
- Η ΑΑ μπορεί να απορρίψει την προσφορά μόνο αν τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται. Η δυνατότητα αυτή πρέπει να θεωρείται ως δέσμια αρμοδιότητα της ΑΑ εφόσον θεωρήσει ότι οι παρασχεθείσες εξηγήσεις δεν είναι ικανοποιητικές.
- Εάν μια προσφορά χαρακτηρίζεται ως ΑΧΠ και διαπιστωθεί ότι δεν συμμορφώνεται με τις ισχύουσες υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 18 του ν. 4412/2016 (στους τομείς του περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου) η ΑΑ υποχρεούται εκ δέσμιας αρμοδιότητας να απορρίψει την προσφορά (νέα ρύθμιση με την Οδηγία 24).
- Εάν η ΑΑ διαπιστώνει ότι μια προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή λόγω χορήγησης κρατικής ενίσχυσης στον προσφέροντα, η προσφορά μπορεί να απορρίπτεται αποκλειστικά για αυτόν τον λόγο, μόνο μετά από διαβούλευση με τον προσφέροντα και εφόσον αυτός δεν είναι σε θέση να αποδείξει, εντός επαρκούς προθεσμίας την οποία ορίζει η αναθέτουσα αρχή, ότι η εν λόγω ενίσχυση είναι σύμφωνη με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του άρθρου 107 της ΣΛΕΕ (νέα ρύθμιση με την Οδηγία 24 έλεγχοι νομιμότητας και «συμβατότητας» (compatibility)).

Στοχεύσεις ΑΧΠ και Συνέπειες

Μια ΑΧΠ μπορεί να υποβληθεί από ένα προσφέροντα είτε

- **Τυχαία:** π.χ. ως αποτέλεσμα λάθους υπολογισμών ή εσφαλμένης κατανόησης των όρων του διαγωνισμού, ή μη ορθής κατανόησης των κινδύνων και της κατανομής αυτών, είτε
- **Σκόπιμα:** π.χ. σε μια προσπάθεια παραμονής στην ενεργό επιχειρηματική δραστηριότητα, ή εισαγωγής σε ένα νέο πεδίο δραστηριότητας, ή προκειμένου να εξασφαλίσει απασχόληση για το ειδικευμένο προσωπικό, ή κυρίως για την επίτευξη ικανών άμεσων ταμειακών ροών

Οι συνέπειες από μια ΑΧΠ μπορεί να είναι:

- Εμπλοκή σε δικαστικές διαδικασίες (είτε γίνει αποδεκτή είτε απορριφθεί)
- Απώλεια της δυνατότητας να επιλεγεί μια άλλη βιώσιμη προσφορά
- Διατάραξη και νόθευση του υγιούς ανταγωνισμού και της επί ίσοις όροις συμμετοχής στους διαγωνισμούς, με αλυσιδωτές συνέπειες στον κατασκευαστικό κλάδο
- Πιθανολογούμενη οικονομική κατάρρευση από άσκηση μη βιώσιμης δραστηριότητας
- Μετακύληση των συνεπειών στην κατασκευαστική αλυσίδα (π.χ. υπεργολάβοι, προμηθευτές) και επηρεασμός και αυτών
- Χαμηλή επιτελεσματικότητα και επιδόσεις της σύμβασης (υποβάθμιση και μη επίτευξη ποιοτικών απαιτήσεων, περιορισμός των δαπανών για την ασφάλεια και υγεία καθώς και αυτών που απορρέουν από την εργατική νομοθεσία, μη εφαρμογή των αρχών και υποχρεώσεων για τη δέουσα περιβαλλοντική διαχείριση)
- Μεγάλες διεκδικήσεις και διαφορές κατά την υλοποίηση της σύμβασης
- Αλλαγές του αντικειμένου της σύμβασης
- Αυξημένο κόστος διαχείρισης μιας τέτοιας σύμβασης από την ΑΑ
- Κόστος καθυστέρησης και πιθανής επαναδημοπράτησης του αντικειμένου
- Απώλειας πόρων για λογαριασμό της ΑΑ
- Διακινδύνευση στρατηγικού σχεδιασμού της ΑΑ

Πως «φαίνονται» και εντοπίζονται κάποιες προσφορές ως Α.Χ.Π.

- Δεν υπάρχει αποδεκτός ορισμός Α.Χ.Π. Κατά λέξη, ο όρος ΑΧΠ φαίνεται να υπονοεί μια απόκλιση από κάποιο “κανονικό” πρότυπο, δηλαδή, φαίνεται να είναι δυνατό να αναγνωρίσει μια ΑΧΠ αφού μπορεί κανείς να αναγνωρίσει μια «κανονική» προσφορά. Όσες προσφορές κρίνονται από την ΑΑ ως ΑΧΠ θεωρούνται μη κανονικές (παρ. 3.δ του άρθρο 26 του ν. 4412/2016).
- Τα πρότυπα για τον προσδιορισμό των ΑΧΠ που απαιτούν περαιτέρω εξηγήσεις, μπορούν να οριοθετηθούν σε τρία επίπεδα:
 - ✓ εθνική νομοθεσία,
 - ✓ κατευθυντήριες γραμμές και πρακτικές διαγωνισμών κάθε ΑΑ και
 - ✓ τα έγγραφα του διαγωνισμού.
- Γενικές μεθοδολογίες εντοπισμού ΑΧΠ
 - ✓ Απόλυτες (προσδιορισμός μιας κατώτερης τιμής ή κόστους με απόλυτες τιμές)
 - ✓ Σχετικές (π.χ. το «μέσο κόστος» του αντικειμένου της σύμβασης μπορεί να προσεγγιστεί με το μέσο όρο των προσφορών και συνεπώς κριτήριο για το χαρακτηρισμό μιας προσφοράς ως ΑΧΠ θεωρήθηκε ένα περιθώριο από αυτό το μέσο όρο). Οι περισσότερες μέθοδοι αυτής της κατηγορίας υποθέτουν ότι ένας μικρός αριθμός προσφορών αποκλίνουν από τον «αποδεκτό» προσδιορισμό τιμής ή κόστους. ΔΕΝ ΑΝΑΦΕΡΟΥΝ ΚΑΙ ΔΕΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΝΤΑΙ ΟΜΑΔΙΚΗ ΠΑΡΑΚΡΟΥΣΗ.

Η πρόταση για τον εντοπισμό ΑΧΠ σε διαδικασίες ανάθεσης σύμβασης έργου ή μελέτης (δεν αφορά την περίπτωση αυτόματου αποκλεισμού)

- (i) Διαδικασίες σύναψης σύμβασης έργου στις οποίες κατατίθενται λιγότερες από πέντε (5) προσφορές:
Η ΑΑ διατηρεί το δικαίωμα να μην εφαρμόσει την παρακάτω (ii) ή (iii) διαδικασία, οφείλει ωστόσο να εξετάσει την τυχόν ύπαρξη ΑΧΠ εφαρμόζοντας την προσήκουσα επαγγελματική γνώση και κρίση καθώς και τις αρχές της τέχνης και επιστήμης, καθορίζοντας πάντως τα σχετικά κριτήρια στα τεύχη του άρθρου 53.
- (ii) Διαδικασίες σύναψης σύμβασης έργου στις οποίες κατατίθενται πέντε (5) έως επτά (7) προσφορές:
Κάθε προσφορά η οποία είναι χαμηλότερη
- του 85% του μέσου όρου των προσφορών και
 - της χαμηλότερης αποδεκτής προσφοράς μειωμένης κατά το περιθώριο εγγύτητας
- (iii) Διαδικασίες σύναψης σύμβασης έργου στις οποίες κατατίθενται περισσότερες από επτά (7) προσφορές: Κάθε προσφορά η οποία είναι χαμηλότερη
- του 85% του προσαρμοσμένου μέσου όρου των προσφορών και
 - της χαμηλότερης αποδεκτής προσφοράς μειωμένης κατά το περιθώριο εγγύτητας
- (ΠΜΟΠ)** νοείται ο μέσος όρος των υποβληθεισών προσφορών χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η χαμηλότερη και υψηλότερη προσφορά
- (ΧΑΠ)** νοείται η χαμηλότερη προσφορά σε διαδικασία ανάθεσης σύμβασης έργου που είναι ίση ή αμέσως μεγαλύτερη από το 85% του μέσου όρου των προσφορών (αν οι υποβληθείσες προσφορές είναι 5 – 7) ή του προσαρμοσμένου μέσου όρου των προσφορών (αν οι υποβληθείσες προσφορές είναι περισσότερες από 7)
- (ΠΕ)** νοείται ποσοστό 1% της Χαμηλότερης Αποδεκτής Προσφοράς με ελάχιστη τιμή τα 1000 ευρώ και μέγιστη τις 100.000 ευρώ (προς αποφυγή διακρίσεων μεταξύ πολύ κοντινών προσφορών)

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΧΠ– ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΞΗΓΗΣΕΩΝ

- Η έννοια της ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς, (άρθρο 69 της οδηγίας 2014/24/ΕΚ και 88 του ν. 4412/2016), αντιστοιχεί σε αόριστη, αξιολογική έννοια, και οι διατάξεις που τη ρυθμίζουν παρέχουν δέσμια αρμοδιότητα στην ΑΑ ως προς την εκτίμηση και την αποδοχή σχετικών προσφορών. Ο χαρακτηρισμός της προσφοράς ως ΑΧΠ ή όχι αποτελεί εξειδίκευση του περιεχομένου αξιολογικής έννοιας, κρίση που εκφέρει η ΑΑ κατά δέσμια αρμοδιότητα, δηλαδή ζήτημα στο οποίο είναι αναγκαία η παρέμβαση της ΑΑ.
- Εφόσον ο κανόνας δικαίου παρέχει στη Διοίκηση δέσμια αρμοδιότητα, η ΑΑ, όταν διαπιστώσει ότι συντρέχουν οι προβλεπόμενες από τον εφαρμοστέο κανόνα δικαίου πραγματικές ή νομικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του, είναι υποχρεωμένη να εκδώσει διοικητική πράξη που περιέχει ρύθμιση (εν προκειμένω πρόσκληση για παροχή εξηγήσεων), την οποία προκαθορίζει ο κανόνας αυτός.

- Η πρόσκληση για παροχή εξηγήσεων θα συντάσσεται με βάση τις αρχές της παρ.1 του άρθρου 18 και πρέπει να απευθύνεται επί ίσοις όροις σε όλους τους συμμετέχοντες που βρίσκονται στην ίδια κατάσταση (οι προσφορές τους χαρακτηρίστηκαν ως ΑΧΠ και απαιτούν την παροχή εξηγήσεων). Περαιτέρω η πρόσκληση πρέπει να αφορά όλα τα σημεία της προσφοράς από τα οποία η ΑΑ την χαρακτηρίζει ως ΑΧΠ απαιτούσα την παροχή εξηγήσεων, πράγμα που σημαίνει ότι η αναθέτουσα αρχή δεν έχει τη δυνατότητα να απορρίψει την προσφορά λόγω ενδεχόμενης ασάφειας και εκ των υστέρων χαρακτηρισμού τμήματός της που δεν αποτέλεσε αντικείμενο της εν λόγω πρόσκλησης. Απόκειται στην αναθέτουσα αρχή να διατυπώσει με σαφήνεια στην πρόσκληση που απευθύνει στους οικονομικούς φορείς προκειμένου να τους παράσχει τη δυνατότητα να αποδείξουν κατά τρόπο πλήρη και λυσιτελή τη σοβαρότητα των προσφορών τους.

- Στην παρ. 2 του άρθρου 88 του ν. 4412/2016 περιλαμβάνεται ένας θεματικός κατάλογος των εξηγήσεων που μπορούν να ζητηθούν. Μολονότι ο κατάλογος αυτός, δεν είναι εξαντλητικός, εντούτοις δεν είναι ούτε αμιγώς ενδεικτικός, με αποτέλεσμα να μην επιτρέπεται στις αναθέτουσες αρχές να καθορίζουν ελεύθερα τα κρίσιμα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνουν υπόψη πριν απορρίψουν προσφορά που φαίνεται ασυνήθιστα χαμηλή. Οι εξηγήσεις αυτές μπορούν να αφορούν ιδίως:
 - α) τα οικονομικά χαρακτηριστικά της μεθόδου κατασκευής, της διαδικασίας παρασκευής ή των παρεχόμενων υπηρεσιών·
 - β) τις επιλεγείσες τεχνικές λύσεις ή τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες που διαθέτει ο προσφέρων για την παροχή των προϊόντων ή των υπηρεσιών ή για την εκτέλεση του έργου·
 - γ) την πρωτοτυπία του έργου, των αγαθών ή των υπηρεσιών που προτείνονται από τον προσφέροντα·
 - δ) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 18, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 89
 - ε) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις του άρθρου 131·
 - στ) το ενδεχόμενο χορήγησης κρατικής ενίσχυσης στον προσφέροντα, σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 89.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΞΗΓΗΣΕΩΝ – ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΞΗΓΗΣΕΩΝ

- Οι οικονομικοί φορείς έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν τις εξηγήσεις που θεωρούν και κρίνουν σκόπιμες επί των θεμάτων που έθεσε η ΑΑ με τη σχετική πρόσκληση.
- Οι εξηγήσεις πρέπει να λαμβάνουν υπόψη, με ποινή θεώρησης ως μη ικανοποιητικές από την ΑΑ, το περιεχόμενο των εγγράφων της σύμβασης (άρθρο 53).
- Ειδικότερα τα θέματα που θα περιληφθούν στις εξηγήσεις και αναφέρονται στην παραπάνω παρ. 5.3 θα προσεγγίζουν ενδεικτικά:
- Θα παρατίθεται με διεξοδικό τρόπο το «Σχέδιο Υλοποίησης του Αντικειμένου της Σύμβασης» και οι τεχνικές λύσεις που επιλέχθηκαν έτσι ώστε αυτές να αιτιολογούν τη χαμηλή προσφορά, συγκριτικά με άλλες που θα ήταν ακριβότερες, εφόσον αυτό επιτρέπεται από τα τεύχη της σύμβασης και τη μελέτη δημοπράτησης του έργου. Επίσης θα εξηγείται, η ύπαρξη τυχόν εξαιρετικά ευνοϊκών συνθηκών που διαθέτει ο προσφέρων για την εκτέλεση του έργου
- Σε συμβάσεις έργων όπου προβλέπονται κινήσεις γαιών θα αναλύονται διεξοδικά είτε πρόκειται για απόθεση πλεοναζόντων ή ακατάλληλων υλικών, είτε πρόκειται για κατασκευή έργων (π.χ. επιχώματα, σώματα φράγματος) είτε για ενδιάμεσες ή προσωρινές αποθέσεις.
- Σε περίπτωση εφαρμογής πρωτότυπων μεθόδων και πρακτικών στην κατασκευή και τη συνεπαγόμενη δυνατότητα μείωσης του κόστους του έργου, θα εξηγείται σε τι συνίσταται η πρωτοτυπία και η συμβατότητα αυτής με τα τεύχη της σύμβασης και πως ενσωματώνεται στο σχέδιο υλοποίησης του αντικειμένου της σύμβασης.
- Βασικό χρονοδιάγραμμα εργασιών με ανάλυση ανά μονάδα χρόνου, η οποία θα προσδιορίζεται στην πρόσκληση παροχής εξηγήσεων (π.χ. ανά μήνα ή ανά εβδομάδα), στο οποίο θα περιλαμβάνονται και προσδιορίζονται και οι αναγκαίοι πόροι και μέσα για την υλοποίησή του (ανθρώπινο δυναμικό, μηχανήματα, υλικά) οι χρόνοι διάθεσης και απασχόλησης αυτών ανά αναλυόμενο μέτωπο εργασιών. Σε ειδικό κεφάλαιο θα παρατίθενται όλες οι παραδοχές και θεωρήσεις που αφορούν αποδόσεις μηχανημάτων και προσωπικού
- Βασική δομή του κόστους του αντικειμένου της σύμβασης έργου, εφόσον ζητείται από την πρόσκληση παροχής εξηγήσεων, θα ακολουθεί και θα περιλαμβάνει τα στοιχεία του Παραρτήματος 3 «ΒΑΣΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΕΡΓΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΕΞΗΓΗΣΕΩΝ ΑΣΥΝΗΘΙΣΤΑ ΧΑΜΗΛΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ»

Για τα οικονομικά χαρακτηριστικά της μεθόδου κατασκευής θα δίνονται ιδίως:

- Το κόστος των χρησιμοποιούμενων υλικών σε σχέση με τις απαιτούμενες προδιαγραφές και την ποιότητά τους. Ειδικότερα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:
- Η σχέση αποδοτικότητας – κόστους, επισημαίνοντας χαρακτηριστικά όπως ο κύκλος ζωής των υλικών, η προσαρμογή τους στις τοπικές συνθήκες κ.α.
- Οι τυχόν εθνικές διατάξεις που καθορίζουν τιμές σε συγκεκριμένα αγαθά.
- Οι διατάξεις, εθνικές και κοινοτικές, περιβαλλοντικού δικαίου

Το κόστος εργασίας, το οποίο θα λαμβάνει υπόψη τις κείμενες διατάξεις εργατικού δικαίου (Συλλογικές συμβάσεις κ.α.), με προσκόμιση αποδεικτικών συμμόρφωσης σε αυτές καθώς και στις διατάξεις ασφαλιστικού δικαίου.

- Η τήρηση των εθνικών και κοινοτικών διατάξεων, περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου (παρ.2 αρ.18, παρ.2 αρ. 89), πρέπει να εξασφαλίζεται σε κάθε περίπτωση με την προτεινόμενη λύση, χαμηλού κόστους. Ειδικά για την ικανοποιητική εξήγηση του εργατικού κόστους θα γίνεται, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 89, προσκόμιση και παράθεση της συμφωνίας των χρησιμοποιούμενων για τις εξηγήσεις στοιχείων με τη Συλλογική Σύμβαση Εργασίας στην οποία υπάγονται οι εργαζόμενοι, για τη διαπίστωση της νομιμότητας των αποδοχών και των αντίστοιχων ασφαλιστικών εισφορών τους.
- Εξασφάλιση της τήρησης όλων των παραπάνω και στην περίπτωση ύπαρξης υπεργολαβίας στο έργο, κατά την οποία ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 131.
- Επαρκή εξήγηση του οικονομικού φορέα, σχετικά με τη δυνατότητά του για λήψη κρατικής ενίσχυσης, στις περιπτώσεις που την επικαλείται, σύμφωνα με τους όρους της εσωτερικής αγοράς, κατά την έννοια του αρ. 107 της ΣΛΕΕ. Κατά περίπτωση θα προσκομίζονται εντός της τεθείσας αποκλειστικής προθεσμίας τα έγγραφα της παρ. 1 του άρθρου 89 του ν. 4412/2016 δηλαδή

Αξιολόγηση εξηγήσεων

- Η αξιολόγηση των εξηγήσεων θα γίνεται από την ΑΑ σε συνεννόηση με τον προσφέροντα και μπορεί να περιλαμβάνει κοινή συνάντηση της ΑΑ με τον οικονομικό φορέα για παροχή διευκρινήσεων. Δεδομένου ότι η πρόσκληση της παρ. 1 του άρθρου 88 τάσσει αποκλειστική προθεσμία δεν επιτρέπεται η εκ των υστέρων, μετά την παρέλευση αυτής της προθεσμίας, προσκόμιση άλλων στοιχείων και εξηγήσεων.
- Η πραγματική και ουσιαστική διακινδύνευση για την ΑΑ είναι η αδυναμία υλοποίησης της σύμβασης και αυτή θα πρέπει να εξετάζεται με βάση τις αρχές της παρ. 1 του άρθρου 18.
- Η αξιολόγηση των εξηγήσεων γίνεται σε μια φάση για όλες τις χαρακτηρισμένες ως ΑΧΠ και ανεξάρτητα για κάθε μια προσφορά, η δε διοικητική πράξη του αποφαινομένου οργάνου θα είναι κοινή για το σύνολο των εξετασθεισών ΑΧΠ.
- **Εναλλακτική 1:** Η αξιολόγηση των εξηγήσεων γίνεται σταδιακά και ανεξάρτητα για κάθε μια προσφορά, από αυτές που έχουν χαρακτηριστεί ως ΑΧΠ, αρχίζοντας από την χαμηλότερη. Αν οι εξηγήσεις αξιολογηθούν ότι εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται, δεν προχωρά η εξέταση των εξηγήσεων των υπολοίπων προσφορών. Αν οι εξηγήσεις της χαμηλότερης ΑΧΠ αξιολογηθούν ότι δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται, τότε η ΑΑ προχωρά στην εξέταση των εξηγήσεων της αμέσως επόμενης και ούτω καθ' εξής μέχρι να εντοπίσει την 1^η ΑΧΠ οι εξηγήσεις της οποίας θεωρούνται ικανοποιητικές ή εξαντλήσεως αυτών. Η διοικητική πράξη του αποφαινομένου οργάνου θα είναι κοινή για το σύνολο των εξετασθεισών ΑΧΠ.
- Εάν η ΑΑ για την αξιολόγηση των εξηγήσεων καταφύγει σε στοιχεία πέραν αυτών που περιέχονται στα τεύχη της σύμβασης και τις παρασχεθείσες εξηγήσεις του οικονομικού φορέα, υποχρεούται να τα θέσει υπόψη αυτού και να ζητήσει εντός νέας (και τελικής) αποκλειστικής προθεσμίας της παρ. 1 του άρθρου 88 τον σχολιασμό ή αντίκρουση αυτών. Η διαδικασία αυτή δεν μπορεί να επαναληφθεί.

- Αν οι εξηγήσεις μιας ΑΧΠ θεωρηθούν ότι δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται, η προσφορά θεωρείται ως μη κανονική σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 26 του ν. 4412/2016. Οι εξηγήσεις πρέπει να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της πρόσκλησης της ΑΑ και να είναι ειδικές και τεκμηριωμένες. Η ΑΑ οφείλει να εξετάσει όλα τα στοιχεία που παρατίθενται ως διευκρινήσεις ακόμη και όσα δεν εμπίπτουν στην παρ. 2 του άρθρου 88 του ν. 4412/2016.
- Η ΑΑ μπορεί να απορρίψει την προσφορά μόνο αν τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται. Η δυνατότητα αυτή πρέπει να θεωρείται ως δέσμια αρμοδιότητα της ΑΑ εφόσον θεωρήσει ότι οι παρασχεθείσες εξηγήσεις δεν είναι ικανοποιητικές.
- Εάν μια προσφορά χαρακτηρίζεται ως ΑΧΠ και διαπιστωθεί ότι δεν συμμορφώνεται με τις ισχύουσες υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 18 του ν. 4412/2016 (στους τομείς του περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου) η ΑΑ υποχρεούται εκ δέσμιας αρμοδιότητας να απορρίψει την προσφορά.
- Εάν η αναθέτουσα αρχή διαπιστώνει ότι μια προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή λόγω χορήγησης κρατικής ενίσχυσης στον προσφέροντα, η προσφορά μπορεί να απορριπτεί αποκλειστικά για αυτόν τον λόγο, μόνο μετά από διαβούλευση με τον προσφέροντα και εφόσον αυτός δεν είναι σε θέση να αποδείξει, εντός επαρκούς προθεσμίας την οποία ορίζει η αναθέτουσα αρχή, ότι η εν λόγω ενίσχυση είναι σύμφωνη με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του άρθρου 107 της ΣΛΕΕ.
- **Η διαχείριση των υποβαλλόμενων εξηγήσεων θα γίνεται με βάση της διατάξεις του άρθρου 21 του ν. 4412/2016 «Εχεμύθεια». «Θολή» εικόνα αν μπορούν να λάβουν άμεση ή έμμεση γνώση οι έχοντες έννομο συμφέρον.**

- Όταν στις υποβαλλόμενες εξηγήσεις προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι ο οικονομικός φορέας έχει προσφέρει, για υποκειμενικούς λόγους, τίμημα χαμηλό με οικονομική απώλεια την οποία προτίθεται ο ίδιος ο προσφέρων να καλύψει με ίδιους πόρους, η εξήγηση αξιολογείται ότι δεν εξηγεί κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται και η προσφορά θεωρείται ως μη κανονική σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 26 του ν. 4412/2016. **Η διατύπωση έρχεται σε αντίθεση με την γνώμη της Επιτροπής Ανταγωνισμού αλλά και της ΕΑΑΔΗΣΥ**

Εναλλακτική 1. Όταν στις υποβαλλόμενες εξηγήσεις προβάλλεται και ο ισχυρισμός ότι ο οικονομικός φορέας έχει προσφέρει, για υποκειμενικούς λόγους χωρίς επαρκή τεκμηρίωση των λόγων αυτών, τίμημα χαμηλό με οικονομική απώλεια την οποία προτίθεται ο ίδιος ο προσφέρων να καλύψει με ίδιους πόρους, η εξήγηση αξιολογείται ότι δεν εξηγεί κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται και η προσφορά θεωρείται ως μη κανονική σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 26 του ν. 4412/2016.

Εάν γίνει αποδεκτή η τεκμηρίωση των λόγων για τους οποίους ο προσφέρων έχει προσφέρει τίμημα χαμηλό με οικονομική απώλεια, η αξιολόγηση των εξηγήσεων θα εξετάζει και δύναται να επανακαθορίζει το ύψος της οικονομικής απώλειας. Ως επαρκής τεκμηρίωση μπορεί να θεωρηθεί π.χ. η πρόθεση απόκτησης εμπειρίας στην κατασκευή ειδικού έργου με σκοπό την χρησιμοποίηση αυτής σε συγκεκριμένο σκοπό. Στην περίπτωση αυτή θα διασφαλίζεται κατά τον έλεγχο των δικαιολογητικών προς κατακύρωση στον προσωρινό ανάδοχο, ότι το ποσό που απαιτείται για την κάλυψη της απώλειας, όπως αυτή καθορίστηκε κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των εξηγήσεων, θα κατατίθεται σε δεσμευμένο λογαριασμό πριν την κατακύρωση του αποτελέσματος του διαγωνισμού και θα αποδεσμεύεται σταδιακά ανάλογα με την εξέλιξη της υλοποίησης της σύμβασης. Το ποσό αυτό πρέπει να είναι διαθέσιμο από τα ταμειακά διαθέσιμα του οικονομικού φορέα και δεν γίνεται δεκτή επίκληση μελλοντικών δανειακών συμβάσεων. Οι όροι αποδέσμευσης του ποσού του δεσμευμένου λογαριασμού θα καθορίζονται με την απόφαση τυχόν αποδοχής των εξηγήσεων. Οι προσφορές με τις εξηγήσεις που περιέχουν ως ανωτέρω τιμολόγηση κάτω του κόστους κατασκευής θα κοινοποιούνται αμελλητί στην Επιτροπή Ανταγωνισμού. **Η διατύπωση κατά την γνωμοδότηση της Επιτροπής Ανταγωνισμού αλλά και της ΕΑΑΔΗΣΥ αντιτίθεται στην αρχή της αναλογικότητας**

ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΕ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΑΝΑΤΙΘΕΜΕΝΕΣ ΣΕ ΑΧΠ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΟΙ ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΘΕΩΡΗΘΗΚΑΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΕΣ

- Οι παρασχεθείσες εξηγήσεις δεν αντικαθιστούν τους όρους των τευχών της σύμβασης.
- Οι παρασχεθείσες εξηγήσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία και την Προϊσταμένη Αρχή για τον έλεγχο της εκτέλεσης της σύμβασης.
- Η υπογραφή σύμβασης του άρθρου 105 ανακοινώνεται αμελλητί, με αντίγραφο του υπογραφέντος συμφωνητικού, στο Σώμα Επιθεωρητών Δημόσιων Έργων του άρθρου 179.

- **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΕΡΓΟΥ**
- **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΕΛΕΤΩΝ Ή ΠΑΡΟΧΗΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΝΑΦΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ**
- **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: ΒΑΣΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΕΡΓΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΕΞΗΓΗΣΕΩΝ ΑΣΥΝΗΘΙΣΤΑ ΧΑΜΗΛΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ**

ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝ ΑΝΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Αυτόματος αποκλεισμός σε διαδικασίες συμβάσεων κάτω των ορίων

- Οποιαδήποτε συζήτηση απαιτεί τροποποίηση του άρθρου 88
- Η ρύθμιση για την εφαρμογή του θα πρέπει να γίνει με ισχυρή διοικητική πράξη και όχι με εγκύκλιο
- Η προσέγγιση για αυτόματο αποκλεισμό των ΑΧΠ σε όλες τις συμβάσεις έργων με προεκτιμώμενη αξία κάτω των ορίων, θεωρώ ότι είναι μαξιμαλιστική. Μια προσέγγιση αντίστοιχη της Ιταλίας θα είχε τη δυνατότητα να μην προκαλέσει αντιδράσεις σε επίπεδο ΕΕ αλλά και προσφυγών στο εσωτερικό.
- Απαιτείται απόδειξη α) ότι δεν υπάρχει διασυννοριακό ενδιαφέρον και β) ότι η εξέταση των εξηγήσεων μπορεί να επιφέρει δυσβάστακτο διοικητικό βάρος για τις ΑΑ με δεδομένη την αποστελέχωση αυτών λόγω της επιβολής περιορισμών στη στελέχωσή τους. Τα εν λόγω χαρακτηριστικά θα πρέπει να αποδεικνύονται από τις ΑΑ ad hoc και να περιλαμβάνονται στην προκήρυξη. Η γενική επίκληση ότι δεν υπάρχει διασυννοριακό ενδιαφέρον είναι παρακινδυνευμένο να μπει στο νόμο (*iuris tantum*).

Εντοπισμός ΑΧΠ

- Κάθε μεθοδολογία για τον καθορισμό και εντοπισμό ΑΧΠ πρέπει να καθιστά σαφείς τις υποκείμενες υποθέσεις. Η βασιμότητα των υποθέσεων αυτών ελέγχεται π.χ. η υπόθεση της κανονικής κατανομής των προσφορών μπορεί να ισχύει σε 'κανονικές' συνθήκες αλλά σε συνθήκες κρίσης είναι αμφίβολης εγκυρότητας.
- Η μεθοδολογία πρέπει να είναι απλή και εύκολα κατανοητή.
- Για οποιαδήποτε ορθολογική προσέγγιση απαιτείται η υιοθέτηση ολοκληρωμένου συστήματος τιμολόγησης στο οποίο θα καταγράφεται η δομή του κόστους των εργασιών (όχι μόνο περιγραφικά τιμολόγια) και σύγχρονων προδιαγραφών εργασιών και μελετών.
- Πρέπει να υιοθετηθεί μεθοδολογία σε εθνικό επίπεδο; Η πλήρης πατερναλιστική προσέγγιση συνάδει με την αποκέντρωση και την ανεξαρτησία των ΑΑ, οι οποίες δεν υπόκεινται σε ιεραρχική διάταξη;

Διαχείριση εξηγήσεων

- Η πρόσκληση πρέπει να αφορά συγκεκριμένα θέματα και να απαριθμεί συγκεκριμένα στοιχεία της κοστολογικής διαρρύθμισης του έργου.
- Οι εξηγήσεις δεν περιορίζονται και μπορούν να περιλαμβάνουν οτιδήποτε κατά τη διακριτική ευχέρεια του προσφέροντος.
- Κάποιες κατηγορίες εξηγήσεων μπορούν a priori να θεωρηθούν ως μη ικανοποιητικές (τιμολόγηση κάτω του κόστους);
- Η αρχή της αναλογικότητας μπορεί να επιτρέψει στην ΑΑ να ζητήσει σε περίπτωση επίκλησης τιμολόγησης με ζημιά, την κάλυψη αυτής με βέβαιους πόρους κατά την υποβολή των εξηγήσεων;
- Γενικά στοιχεία του προσφέροντος δύνανται μεν να ληφθούν υπόψη, πλην όμως, πάντα σε συνάρτηση με τα περιπτωσιολογικά στοιχεία της συγκεκριμένης προς ανάθεση σύμβασης

Διαχείριση των εξηγήσεων

- Να διασαφηνιστεί η δυνατότητα και οι όροι με τους οποίους διαγωνιζόμενος μπορεί να λαμβάνει άμεση ή έμμεση γνώση των εξηγήσεων άλλων διαγωνιζόμενων
- Η ένταξη και διαχείριση των αποδεκτών εξηγήσεων στο συμβατικό πλαίσιο εκτέλεσης της σύμβασης

ΓΕΝΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

- Πιστεύετε ότι η έκδοση μιας εγκυκλίου θα μπορούσε να επιλύσει το πρόβλημα; Να εκδώσουμε τότε δύο ή και τρεις .
- Υπάρχει δομημένο σχέδιο (όχι μόνο από την Πολιτεία) για τη μετάβαση από την παλιά οργάνωση του εργοληπτικού κόσμου στις νέες συνθήκες;
- Η θεώρηση του προβλήματος των ΑΧΠ δεν μπορεί να γίνει αποσπασματικά και αποκλειστικά, χωρίς τον εξορθολογισμό του συνολικού πλαισίου παραγωγής του τεχνικού αντικειμένου. Αυτό να μην γίνει βέβαια άλλοθι για να μην κάνουμε τίποτε.
- Η θεώρηση και ανάληψη υψηλών διακινδυνεύσεων προσφέροντος ΑΧΠ μπορεί να αποτελέσει ανασταλτικό παράγοντα. Να εστιάσουμε σε τέτοιες αποτρεπτικές στοχεύσεις.
- Ποιά μπορεί να είναι η συνεισφορά των επαγγελματικών ενώσεων στην κατεύθυνση του εξορθολογισμού της αγοράς (δεν αναφέρομαι σε προτάσεις αλγορίθμων κλπ αλλά σε εσωτερικές διαδικασίες)

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ